

TÄNAPÄEVA EESTI KIRJAKEELE MORFOSÜNTAKSI JA SÜNTAKSI UURIMISEST TARTU ÜLIKOO LIS¹

MATI EREL T

Annotatsioon. Artiklis antakse ülevaade eesti kirjakeele morfosüntaksi ja süntaksi uurimisest Tartu ülikoolis kahel viimasel aastakümnel. Vaadeldakse uurimusi, mis käsitlevad lause argumentstruktuuri, lause argumentstruktuuri üleseid kategooriaid ja nende väljendamist predikaadis ja lauses, komplekslauset ning eesti keele grammatilise süsteemi üldiseid tunnusoone võrreldes muude keeltega.

Võtmesõnad: eesti keele uurimise ajalugu, süntaks, morfosüntaks, lause argumentstruktuur, komplekslause

Üldist

Tänapäeva eesti kirjakeele grammatika uurimine sai suurema hoo sisse eelmise sajandi keskel. Sellega tegeldi nii Tartu ülikoolis kui ka Tallinna uurimisasutustes, kusjuures kord domineeris Tartu, kord Tallinn. 1960. a-tel ja 1970. a-te esimesel poolel paistis rohkem silma Tartu generatiivse grammatika grupp GGG Huno Rätsepa juhtimisel, eriti transformatsiooni- ja sõltuvusgrammatikaga. Ehkki Tallinnas Keele ja Kirjanduse Instituudiski tehti head tööd nii moodsa lingvistika alal Valmen Hallapi eestvedamisel kui ka traditsioonilise lauseõpetuse koostamisel (süntaksi-rühm Karl Mihkla juhtimisel). Pärast GGG lagunemist kanduski grammatikauurimise kese KKI sse, kus otsustati hakata koostama eesti keele teaduslikku grammatikat ja moodustati 1970. a-te teisel poolel selle tarvis grammatikarühm. Rühma juhtis algul Henno Rajandi, hiljem Mati Erelt. Grammatika eeltööde käigus ilmus selleks loodud sarjas „Ars Grammatica” ja mujalgi terve rida grammatikauurimusi, mis andsid näo 1990ndate algul ilmunud teaduslikule grammatikale (EKG I 1995; EKG II 1993).

¹ Artikkel on valminud sihtfinantseeritava teema SF0180084s08 raames.

1990. a-te keskel, pärast grammatika ilmumist ja instituudi grammatikasektori laialivalgumist kandus grammatikauurimise raskuskese taas Tartu ülikooli ja on seal siiani, ehkki heatasemelisi uurimusi tuleb ka Eesti Keele Instituudist ning mujaltki. Ühteaegu toimusid grammatikauurimises põhimõttelised muutused, mida tingisid nii eesti grammatika uurimise enda vajadused kui ka maailma lingvistika areng. Ollakse seda meelt, et uurimine peab varem või hiljem välja jõudma järjekordsete kokkuvõtete tegemiseni kas uue akadeemilise grammatika kujul või mis realistlikum – selle suhteliselt sõltumatute osade (morfoloogia, süntaks jne) kujul, milles on täidetud varasemast jäänud lüngad ja kus on arvestatud lingvistika uuemaid suundumusi ja teoreetilisi seisukohti. Teisalt on uurimist suunavaks teguriks loomulikult olnud ka uurijate ja uurimisrühmade soov läbi lüüa rahvusvahelises lingvistikas.

Seni põhiliselt eestikeskne (morfo)süntaks hakkas 1990. a-tel asenduma tüpoloogilise suunitlusega töödega. Enamasti ei tegelda küll päris tüpoloogiaga, st taksonoomiaga ja tüpoloogiliste seaduspärasuste avastamisega, vaid eesti keele nähtuste seletamisega juba avastatud (või vähemasti oletuslike) tüpoloogiliste seaduspärasuste abil (st rakendatakse tüpoloogilist meetodit eesti keele kirjeldamisel) ja eesti keele koha fikseerimisega ühe või teise nähtuse tüpoloogilisel kaardil. Eesti keele (morfo)süntaktiline kirjeldus on enamasti olnud suhteliselt formalismivaba (nagu see keeletüpoloogilistes kirjeldustes harilikult ikka on). Teoreetiliselt on võetud malli Amsterdami funktsionaalsest grammatikast, rolli ja referentsi grammatikast, konstruktsioonigrammatikast, kognitiivsest grammatikast jm. Oluline uuendus EKG-järgses grammatikakirjelduses oli tekstikorpuste kasutuselevõtt materjali allikana. Senine grammatikakirjeldus oli toetunud eelkõige erisugustest tekstidest pärinevatele juhunäidetele ja introspektsioonile. Piirdumine selliselt kogutud keelematerjaliga ei pruugi aga anda vaadeldava nähtuse esinemusest täit pilti. See ei võimalda teha ka kvantitatiivseid võrdlusi ega kirjeldada nähtuste dünaamikat – nii piiride hajusust sünkroonias kui ka tegelikke üleminekuid diakroonias. Morfosüntaktiliste nähtuste kirjeldamine nende grammatiseerumisreeglitega reguleeritud dünaamikas oli loomulik järg 1970. ja 1980. a-tel alustatud tsentri-perifeeria põhimõtte juurutamisele eesti keele kirjeldusse. Veel üheks põhimõtteliseks muudatuseks oli tähelepanu pööramine allkeeltele. Senine grammatika piirdus enamasti kirjaliku registri kirjeldamisega ja sedagi vaadeldi jagamatu tervikuna (vaatamata sellele, et põhimõtteliselt

tunnistati funktsionaalstiilide olemasolu). 1990. a-tel hakkas tulema suulise registri käsitlusi ning võrreldi ka nähtuste esinemust kirjakeele allkeeltes. Kahjuks on (morfo)süntaktiline varieerumine allkeeliti siiski jäänud üsna kõrvaliseks uurimisobjektiks.

Tänapäeva eesti kirjakeele morfosüntaktiline ja süntaktiline uurimine on Tartu ülikoolis toimunud või teoksil järgmiste projektide raames: a) sihtfinantseeritavad teadusteemad: 1998–2002 „Eesti kirjakeele arenemine ning selle murdetaust” (teema juht Mati Erelt); 2003–2007 „Eesti kirja- ja kõnekeele ehitus ja areng” (teema juht Mati Erelt); 2008–2013 „Eesti keele morfosüntaktiline ehitus ja areng” (teema juht Helle Metslang); b) ETFi grandiprojektid: 1996–1997 „Eesti keele tüpoloogiline struktuur ja selle muutumine 20. sajandil I” (grandi hoidja Mati Erelt); 1998–2001 „Eesti keele tüpoloogiline struktuur ja selle muutumine 20. sajandil II” (grandi hoidja Mati Erelt); 2002–2006 „Eesti keele tüpoloogiline grammatika: süntaks” (grandi hoidja Mati Erelt); 2007–2010 „Lause liikmed ja lause tüübid eesti keeles” (grandi hoidja Mati Erelt); 2008–2011 „Grammatilise isiku väljendamine eesti keeles ja sellega seotud süntaktilised protsessid” (grandi hoidja Liina Lindström); 2011–2014 „Komplekslause eesti keeles” (grandi hoidja Mati Erelt). Peale selle on morfosüntaksit mõnevõrra uuritud ka järgmiste projektide raames: a) sihtfinantseeritavad teadusteemad: 2003–2007 „Eesti-vene, eesti-inglise, eesti-saksa, eesti ja romaani keelte kontrastiivne uurimine funktsionaalsel alusel” (teema juht Birute Klaas); 2008–2013 „Keel ja tähendus: semantika ja grammatika kognitiivses perspektiivis” (teema juht Renate Pajusalu); b) ETFi grandiprojektid: 2000–2003 „Eesti keele põhisõnavara operaatorite analüüs” (grandi hoidja Renate Pajusalu); 2004–2007 „Eesti keele põhisõnavara konstruktsioonid tüpoloogilises perspektiivis” (grandi hoidja Renate Pajusalu); 2005–2008 „Eesti keele grammatilise süsteemi muutumine ja selle põhjused: keele muutuste analüüs kasutuskontekstis” (grandi hoidja Külli Habicht).

Morfosüntaksit ja süntaksit hõlmavad teemad, millega loetletud projektide raames on seni tegeldud ja tegeldakse praegugi, võib mõnevõrra tinglikult jagada nelja rühma:

- 1) lause argumentstruktuur;
- 2) lause argumentstruktuuri ülesed kategooriad ja nende väljendamine predikaadis ning lauses;
- 3) komplekslause;

- 4) eesti keele grammatilise süsteemi üldised tunnusjooned võrreldes muude keeltega.

1. Lause argumentstruktuur

Lause argumentstruktuuriks nimetatakse predikaadist ja temast sisult olenevatest laienditest (seotud laienditest ehk argumentidest) koosnevat struktuuri. Põhiküsimused on predikaadi koosseis ning argumentide vormistus ja seda määravad asjaolud, samuti argumentstruktuuri elementide järjestus ning ühildumis- ja viiteseosed.

1.1. Argumentstruktuur ja selle kujundused (diateesid)

Predikaadi puhul on oluliseks küsimuseks see, mis peale lihtverbi liht- ja liitvormide moodustavad predikaadi. Huno Rätsep oli oma monograafias „Eesti keele lihtlausete tüübid” (1978) nendena käsitlenud ühend- ja väljendverbe (*jookseb ära, paneb plehku*) ning (grammatiseerunud) modaalverbide ühendeid infiniitse verbivormiga (*peab sööma, näib magavat*). EKG laiendas verbist ja infiniitset verbivormist koosnevate ühendite nimistut tegevuse faasi, põhjustamist ja viisi väljendavate verbiühenditega (*hakkab minema, paneb (tule) põlema, vehib käia*), nimetades neid kõiki ahelverbideks. Peale selle tõi EKG süntaksisse kaksikverbi (*mine too*) mõiste. Ühend- ja väljendverbe ning ahelverbe hakati nimetama perifrastilisteks verbideks. Osa verbi ja infiniitse verbivormi ühendeid, mis annavad edasi sama sisu kui morfoloogilised kategooriad, nt tulevikku (*saab olema*), progressiivsust (*on voolamas*) jm, käsitleti perifrastiliste verbivormidena. EKG-järgne süntaksiuurimine on täpsustanud väljendverbide ning kaksikverbide käsitlust. Kui H. Rätsepa ja EKG jaoks oli väljendverb suhteliselt homogeenne idiomaatiline ühend, siis Kadri Muischnek (2006)² näitas, et prototüüpsete väljendverbide ning verbi ja noomeni vabade ühendite vahel on mitmeastmeline üleminekuala ja see, kas tegu on perifrastilise verbiga või verbi ja noomeni vaba ühendiga, pole alati üheselt määratav. Ilona Tragel (2003a) on analüüsinud kaksikverbe ning tõstnud need keeletüpoloogiast tuntud seriaalverbide (parem: sariverbide) lahtrisse. Reet Kasik (2001) on vaadelnud kausatiivsete ahelverbide (tema

² Tegemist on artikliväitekirjaga. Siinses kirjutises artikliväitekirja üksikartiklitele üldjuhul eraldi ei viidata.

järgi: analüütiliste kausatiivide) *laskma/panema/ajama* + V tähendust ja süntaksit. Ahelverbide, eriti aga perifrastiliste verbivormide piiritlemise seisukohast on olulised ka I. Trageli tuumverbide käsitlused (Tragel 2003b; Pajusalu jt 2004).

Argumentide vormistuse puhul on uuritud selle olenevust semantilistest ja pragmaatilistest asjaoludest ning täiendatud eesti lausete põhitüüpide senist kirjeldust. EKGs toodud kolmele põhitüübile – normaallausele (*Mees ehitab maja*), eksistentsiaallausele (*Peenral kasvab lilli*) ja kogeja-omajalausele (*Talle meeldib tantsida*) – on lisatud allikat markeeriv tulemuslause (*Jaanist tuli muusik*) (Erelt 2005a) ning kogejalause (*Jaani meeldib muusika. Jaani huvitab muusika*) lahutatud omajalausest (*Jaani on auto*) (Erelt, Metslang 2006). Ühtlasi on näidatud, et kogeja- ja omajalausestel on tendents muutuda normaallauseteks, mis annab tunnistust eesti keele lähenemisest Euroopa keskmisele standardile (SAE) ehk Euroopa keeleliidu keeltele (Erelt, Metslang 2006; Metslang 2006).

Mõnevõrra on uuritud subjekti ja objekti käitumisomadusi (Erelt 2004a; Koks 2004b). Põhjalikumalt on hakatud tegelema adessiivadverbiaaliga (*Mul on töö tehtud. Mul kästi töö lõpetada* jms) (Lindström, Tragel 2006, 2007; varem Klaas 1992, 1994) ning üritatud nii nende kui muudegi adverbiaalide hulgast välja tõsta kaudsihitist (*Lapsed aitavad emal nõusid pesta. Poiss helistas sõbrale* jms) (viimati Torn 2006a).

Diateesid. Keeles on mitmeid mehhanisme, mis võimaldavad normaallause argumentstruktuuri ümber kujundada, argumentide arvu (predikaadi valentsi) kas samaks jättes, seda vähendades või suurendades ning argumentide vormistust muutes. Need argumentstruktuuri diateetilised ümberkujundused võivad olla markeeritud ka verbis – verbi tegumoe vormina. Levinumaid markeeritud kujundusi on agendi (õigupoolest tegevussubjekti) väljatõrjumine grammatilise subjekti positsioonist. Eesti keele puhul avaldub see kas impersonaalina (*Mindi koju ja pandi toit tulele*) või seisundi- ehk resultatiivpassiivina (*Uksed on suletud [juba kaua aega]*). Impersonaali ja passiivi erinevusi käsitles aastakümneid tagasi juba Henno Rajandi (1968/1999). H. Rajandi on analüüsinud muidki tõrjutud agendiga konstruktsioone. Hilisemad käsitlused on tema esitatud edasi arendanud. Virve-Anneli Vihman on oma väitekirjas (2004) ning artiklites (nt Kaiser, Vihman 2007) analüüsinud nelja eksplitsiitse agendita (tõrjutud agendiga) konstruktsiooni – impersonaali (*Uksed suletakse*), apersonaali (*Uksed suleb kergesti*), passiivi (*Uksed on [olnud] suletud*) ning anti-

kausatiivi ehk mediaali (*Uksed sulguvad*) – erinevust sellest aspektist, mil määral on implitsiitne tegija diskursuses esindatud. Ühegi nimetatud konstruktsiooni puhul ei ole võimalik varjatud agendile viidata isikulise asesõnaga, nt impersonaali korral: *President tapeti. Nad [tapjad] olevat Pärnust pärit*. Impersonaali ja apersonaali puhul on aga võimalik asendusrefleksiivpronoomeniga, nt *Nüüd loetakse ja naerdakse ennast segaseks. Tagajärgedes tuleb ainult iseennast süüdistada*. Samuti kontrollib nende implitsiitne agent *da*-infinitiivi subjekti ärajätu otstarbelauses, nt *Laev uputati selleks / laeva võib uputada selleks, et kindlustusraha kätte saada*. Passiivis on võimalik ainult *da*-infinitiivi subjekti ärajätu kontroll, nt *Laev oli uputatud selleks, et kindlustusraha kätte saada*. Kõige rohkem on implitsiitne agent seega diskursuses esindatud impersonaali ja apersonaali puhul, kõige vähem antikausatiivi (mediaali) korral.

Reeli Torn-Leesik on avaldanud mitu kirjutist eesti keele impersonaalist ja passiivist (Torn 2006b, 2006c; Torn-Leesik 2007, 2009), sh korpusuurimuse selle kohta, mil määral ja mis tingimustel kasutatakse passiivi ja impersonaali puhul agenti väljendavat *poolt*-tarindit (Torn 2006b). Autor näitab, et passiivis võib agentadverbiaal esineda üsna vabalt ega ole oma semantikalt kuigi piiratud, nt *Ettepanek on ametniku poolt tagasi lükatud*. Impersonaalis, mille põhiülesandeks on tegevussubjekti indefiniitseks muutmine, kasutatakse agentadverbiaali mõnevõrra vähem. Kui kasutatakse, siis transitiiivverbidega ning selliseks agentadverbiaaliks on valdavalt mitmuses olev nimisõna või kogunimisõna, mis viitab inimhulgale, institutsioonile vms ja jätab konkreetse tegija ikkagi ebamääraseks, nt *Seadus võeti Riigikogu poolt vastu*.

Agendi (tegevussubjekti) väljendamist adessiivargumendi kujul seisundipassiivi puhul ja sellega seoses nn possessiivset perfekt (nt *Mul on auto pestud*) on viimasel ajal uurinud L. Lindström ja I. Tragel (2006, 2007, 2010).

Peale morfoloogilise tegumoe on vaadeldud ka mõningaid marginaalseid perifrastilisi (mittemorfoloogilisi) tegumoetarindeid. Heete Sakhai (2005) on käsitlenud teonimelisi faasiaspekti väljendavaid passiivitarindeid: ühelt poolt *olema*-verbiga konstruktsioone, nagu *Uus number on koostamisel*, teiselt poolt *minema*- ja *tulema*-verbiga konstruktsioone, nt *Raekoda läheb lammutamisele. Kaalumisele tuleb ettepanek moodustada kriminaalpreventsiooni nõukogu juurde töörihm. Saama*-passiivi ja teonime-passiivi võib arvata perifrastiliste verbivormide hulka. Tegumoe-

tähendust võib väljendada ka mõningate leksikaalsete konstruktsioonidega. Kadri Muischnek (2006) on käsitlenud nominalisatsioonist ja tegevuse toimumist väljendavast „tugiverbist” (eelkõige *käima* ja *toimuma*) koosnevaid konstruktsioone, mis täidavad impersonaalile lähedast funktsiooni, nt *Kuukulguri juhtimine toimub otse Maalt* (vrd *Kuukulгурit juhitaakse otse Maalt*). *Korteris käib remont* (*Korterit remonditakse*).

Üks probleeme, millele juba pikemat aega on tähelepanu pööratud, on nn topeltimpersonaali (nt *oldi harjutud pro oli harjutud*) kasutamine. Keelekorraldus Johannes Aavikust alates on seda enamasti tauninud, uurijad (varem nt Pihlak 1993, hiljem Viitso 2005; Vihman 2007) üritanud seletada. Usutavana tundub Vihmani põhjendus, et kuna impersonaali liitajad langevad kokku passiivi lihtaegadega, kus agent on nõrgalt esindatud, siis see (passiivi konstruktsioonitähendus) on nõrgendanud ka impersonaali liitaja agenditähendust ja viimase selgem esiletoomine vajab täiendavat markeerimist.

1.2. Sõnajärg ja infostruktuur, ühildumine ning viiteseoste vormistus argumentstruktuuris

Eesti keele **sõnajärgest** on käsitletud verbi asendit lauses. Liina Lindström on oma artikliväitekirjas (2005) analüüsinud finiiitverbi asendit laiendite suhtes suulises kõnes ja võrrelnud tulemusi kirjaliku teksti andmetega. Ta tõstab olulisima tegurina finiiitverbi asendi määramisel esile infostruktuuri (fookus ja tuntud-uu vastandus), mille mõju suulisele keelekasutusele on suurem kui kirjalikule. Autori väitel esineb suulises kõnes subjekti ja verbi pöördjärge (*Homme saab Liina vastuse – Homme Liina saab vastuse*) märksa vähem kui kirjalikes tekstides, kusjuures suulise kõne sõnajärje peamiseks mõjutajaks ei ole mitte V2-põhimõte kui selline, vaid just eelkõige infostruktuur. Ka kõrvallauses oleneb finiiitverbi asend suuresti infostruktuurist. L. Lindström on lähemalt vaadelnud relatiivlausete sõnajärge ning näidanud, et seni relatiivlause verbilõpulisust tingiva tegurina käsitletud restriktiivsus ei ole iseenesest määrav, pigem on selleks asjaolu, et restriktiivlause sisaldab enamasti vaid tuntud referente tähistavaid verbi-laiendeid, mille normaalasend on verbi ees (*see pilt, mis ma seal tegin*). Ehkki autor rõhutab infostruktuuri olulisust verbi asendi jaoks, ei pea ta seda siiski ainsaks teguriks. Põhjalikumalt on käsitletud verbi lausealgulisuse mitteinfostruktuurilisi funktsioone narratiivses tekstis. L. Lindström

on hiljem (2006) lähemalt käsitlenud suulise kõne eriküsilauseid, kaudküsilauseid, relatiivlauseid ning *kui*'ga algavaid aja- ja tingimuslauseid, mida on peetud (nt EKK 2000 ja 2007) lauseiks, kus verb võib paikneda lause lõpus. L. Lindström näitab, et verbilõpulist sõnajärge esineb neis lausetüüpides erineval määral olenevalt sellest, kas lausealguline element on fookus või mitte ning kas verbi laiendid väljendavad tuntud infot või on nende hulgas ka uut infot väljendavaid elemente. Lausealguline fookus hoiab lauset verbilõpulisena (*Mis teil seal veel pakutud on?*), uut infot väljendavatel laienditel on tendents paigutada verbi järele (*Millal lähevad täna bussid Rakverre?*).

Ühildumine. Varem kirjeldati ühildumist peamiselt ühilduva, harve-mini ühildava lauseelemendi juures, nt öeldise ühildumist alusega öeldise, harva aluse juures. Ühildumisnähtust kui sellist ning eri ühildumistüüpide hierarhiasuhteid on käsitlenud M. Erelt (1999, 2000), näidates muu hulgas, et eesti keeles käändeühildumiskiirkonnas arvuühildumine kasvab, isikuühildumiskiirkonnas aga kahaneb.

Ellips ja anafoor (argumentstruktuuris ja argumentstruktuuride sidujana). Eesti keel kuulub nn *pro-drop*-keelte hulka, st on keel, kus personaalpronoomenist subjekt võib lausest välja jääda (nt *Magan*). Liina Lindström jt (2009) on uurinud, milline seos on 1. isiku pronoomeni ärajätul pöördelõpu olemasolu või puudumisega eesti murretes. Autorid näitavad, et pöördelõpu puudumine ei tingi enamikus murretes sugugi 1. isiku pronoomeni kasutust (erandiks on Muhu murrak). Eesti murretes mõjutab pronoomeni esinemist kõige rohkem hoopis viitamiskaugus: mida lähemal verbivormile on eelmine samale isikule viitav vahend (1. isiku pronoomen või 1. isiku verbivorm), seda suurema tõenäosusega jääb lausest subjektpronoomen välja. Mõnevõrra avaldavad mõju ka muud tegurid: teksti struktuur ja süntaktilise seose liik.

L. Lindström (2010) on uurinud veel subjektpronoomeni ärajätu 1. ja 2. isiku vältimise vahendina (nt *Uusi ei taha osta?*) koos muude samafunktsiooniliste vahenditega (impersonaali kasutus, geneerilise 3. isiku kasutus jne). Varem on negatiivse ja positiivse viisakustrateegiana käsitlenud neid nähtusi M. Erelt (1990). Uudne on refleksiivpronoomeni *ise* käsitlemine isiku vältimise vahendina (*Ise [pro mina] mõtleks teistpidi*) (Lindström 2010; Lindström, Vihman 2010).

Petar Kehayov (2009b) on uurinud koopula ja abiverbina toimiva *olema*-verbi ellipsit ning näidanud, et *olema* ärajätu soodustavad õige

mitmed struktuuritegurid, kuid kõige suurema tõenäosusega jäetakse *olema* ära siis, kui ta esineb koos sõnadega *juba, veel, tarvis, vaja, ju, alles, viga, ka* (nt *Väljas alles valge*) ning kui *olema* paikneb kogeja-omaja konstruktsioonis (*Mul ka hea meel*). P. Kehayovi arvates on kõrvallause abiverbi ellipsis toetanud saksa keele mõju ja kogeja-omaja konstruktsiooni koopula ellipsis võib-olla vene keele mõju.

2. Lause argumentstruktuuri ülesed kategooriad ja nende väljendamine predikaadis ning lauses

Tartu ülikooli (morfo)süntaksi uurijate käsitlusobjektiks on viimasel ajal olnud peaaegu kõik nähtused, mida võime nimetada lause argumentstruktuuri ülesteks kategooriateks: aeg ja aspekt, evidentsiaalsus, kõneviis ja modaalsus, lause kommunikatiivsete tüüpide kategooriatena küsimus ja käsk. Vahest ainult eitus on jäänud teenimatult tagaplaanile.

Eesti **ajasüsteemi** on kahe viimase aastakümne jooksul üsna põhjalikult uuritud. Ennekõike on seda teinud Helle Metslang, kelle doktori-väitekirj (1994) ning sellele järgnenud artiklid (Metslang, Tommola 1995; Metslang 1996, 1997a) sisaldavad rohkesti uusi tulemusi. Nimetatagu eesti ajasüsteemi sisu ja vormi isomorfismi käsitlust ning selle osatähtsuse näitamist ajasüsteemi arengus (sh kvotatiivi ja konditsionaali sünteetiliste minevikuvormide, nagu *teinuvat, teinuksin*, sobivuse põhjendamist), perifrastiliste (leksikaalgrammatiliste) tulevikuvormide – *saama-* ja *hakkama-*tuleviku grammatiseerumise käsitlust, eesti ajasüsteemi keeletüpoloogilise üldpildi esitamist. H. Metslang oli eesti lingvistikas esimene, kes üldse grammatiseerumisest rääkima hakkas.

Ajaga tihedalt seotud nähtus on **aspekt**, mis hõlmab sündmuse ajalist kulgu ja struktureeritust ajas. Aspektiliste kategooriate hulka kuulub ühelt poolt aspekt kitsamas mõttes – vastandusena piiritletud (perfektiivne), s.o sisepiiri saavutanud, vs. piiritlemata (imperfektiivne või irresultatiivne), s.o sisepiirita või sisepiiri mittesaavutanud sündmus. Teiselt poolt kuuluvad siia sündmuse faase ning sündmuse kvantiteeti (ühekordsust ja korduvust) hõlmavad kategooriad. H. Metslang on analüüsinud nii aspekti kitsamas mõttes – selle väljendamist perfektiivsuspartiklite abil (*parandas ratta ära*) (2001), kui ka laiemas mõttes – *mas-*vormi kujunemist progressiivsuse väljendajaks (*taevas on lendamas lennukeid*) (1993). M. Erelt (1997, 2008) on näidanud, et eesti keele aspekti väljendusvahendite hulka

kuulub ka reduplikatsioon (nt piiritletust väljendab *mis*-kordus: *haige mis haige*). Faasiaspekte (tegevuse algust ja lõppu) on mõnevõrra käsitletud I. Tragel tuumverbiga seoses (Tragel 2003b; Pajusalu jt 2004). M. Erelt on eristanud sündmuse sisefaase: algus (aspektikateooriana ingressiiv) – jätkumine (progressiiv) – lõpp (egressiiv), sündmuse välisfaasidest: eelfaas (prospektiiv) – järelfaas (retrospektiiv) (Erelt 2009b), ning käsitletud lähemalt prospektiivi (peatse alguse) avaldumiskujusid: proksimatiivi (oleviku- või minevikusündmuse eelfaasi kategooriat), nt *Puder tahtis põhja kõrbeda*, *Vene väed on linnast lahkumas*, ning avertiivi (realiseerumata jääva minevikusündmuse eelfaasi kategooriat), nt *Ta pidi kukkuma* (Erelt 2001, 2009b; Erelt, Metslang 2009). H. Metslang on käsitletud verbide *ähvardama*, *töötama* jm abiverbistumist proksimatiivi markereiks (2009). Ning nagu eespool tegumoe juures märgitud, on H. Sakhai (2005) näidanud, et passiivil on oma vahendid faasiaspekti väljendamiseks.

Evidentsiaalsuseks nimetatakse nähtust, et keelevormis väljendub peale info enda ka info allikas tõendamaks info usaldusväärsust. See nähtus on olnud viimaste aastakümnete üks populaarsemaid uurimisobjekte maailma tüpoloogilises lingvistikas. Et eesti keeles on evidentsiaalsuse väljendamiseks spetsiaalne kõneviis – kaudne kõneviis (*ma, sa, ta, me, te, nad tegevat*), ja ühe tähendusena võib evidentsiaalsust kanda veel teinegi kõneviis – mõõnev kõneviis ehk jussiiv (*ma, sa, ta, me, te, nad tehku*), siis on arusaadav eesti lingvistide püsiv huvi selle nähtuse vastu. Evidentsiaalsus tänapäeva mõistes hõlmab viidet mis tahes infoallikale. Allika tüübist olenevalt liigitatakse see otseseks ja kaudseks evidentsiaalsuseks, kaudne evidentsiaalsus omakorda järelduslikuks ja refereerivaks ehk kvotatiivseks. Eesti kaudne ja mõõnev kõneviis annavad edasi kvotatiivset evidentsiaalsust, kuid eesti keeles on võimalusi ka infoallika kaudsuse kui sellise väljendamiseks (nt perfekti abil: *Keegi on siin olnud*). Kaudset evidentsiaalsust üsna tänapäevasele lähedases tähenduses käsitles Huno Rätsep (1971), nimetades seda indirektaaliks. EKG kaugenest sellest tõlgendusest, ühendades infoallika kaudsuse adressaadi kaudsusega. Tartu ülikooli uurijate hilisemad tööd on lähtunud evidentsiaalsuse tänapäevasest tõlgendusest (viide infoallikale). Kvotatiivse evidentsiaalsuse päris oma väljendusvahendiks on jälle pidama hakatud ainult kaudset kõneviisi. Jussiivi põhithäendusena on peetud hoopis optatiivsust (nt lause *Ta mingi arsti juurde* primaarne tähendus on 'Ta peaks minema arsti juurde'), evidentsiaalsust aga on käsitletud üksnes teatud juhtudel ilmneva

kõrvaltähendusena (Erelt 2002). On uuritud ka kaudse evidentsiaalsuse muid, mitmesuguse grammatiseerumisastmega väljendusvahendeid peale kõneviiside. Piret Toomet (2000) näitas, et suulises kõnes on infoallika kaudsuse väljendamine kõneviisi abil marginaalne, domineerib hoopis *pidi*-vormi kasutus (*Ta pidi siia tulema*). On käsitletud *pidama*-verbi grammatiseerumist kvotatiivsuse markeriks (Erelt 2001), samuti (abiverbita) mineviku partitsiibi kasutust kaudse evidentsiaalsuse väljendajana nii eesti keeles (*Ta käinud Tartus*) kui ka teistes soome-ugri ning kontaktkeeltes, kusjuures on arutatud võimalikke kujunemisteid (Künnap 1992, 1994; Muižniece jt 1999a, 1999b; Metslang, Pajusalu 2002a, 2002b; Kehayov, Siegl 2007). On koostatud tervikülevaateid eesti keele kaudse evidentsiaalsuse süsteemist (Erelt jt 2006; Sepper 2007), kõrvutatud eesti ja balti keelte süsteeme (Klaas 1997, 2002) ning põhjalikult analüüsitud Balti ja Balkani areaali grammatiliste evidentsiaalsussüsteemide ühis- ja erijooni, tehes keelegeograafilisi üldistusi seesuguste süsteemide tüpoloogilise leviku kohta (Kehayov 2002, 2004a, 2004b, 2008). 2009. a-st osaleb P. Kehayov rahvusvahelises koostööprojekti, mille eesmärk on koostada Euroopa keelte evidentsiaalsuse markerite andmebaas. Uuritud on ka evidentsiaalsuse ja episteemilise modaalsuse suhteid ning arutatud selle üle, kas need kategooriad ei vajaks ühist katuskategooriat (Kehayov 2009a).

Modaalsus. Varasemas grammatikakirjanduses on modaalsusest küll aeg-ajalt räägitud kõneviiside, lauselaiendite ja modaalverbide puhul, kuid omaette nähtusena selle mitmesugustes avaldumisvormides käsitletud pole. Modaalsuse tervikkirjelduse esitab esimest korda EKG (osa autor H. Metslang). Selles käsitluses on ühendatud võimalikkuse-vajalikkuse modaalsus tegelikkusmodaalsusega (mida väljendab eelkõige konditsionaal: *teeks*) ja väärtusmodaalsusega (positiivne või negatiivne hinnang: *Hea/halb, et sa tulid*). Enamikus hilisemates käsitlustes on sellest liigitusest siiski loobutud ning võetud kasutusele maailmas laiemalt levinud kolmeastmeline võimalikkuse-vajalikkuse modaalsussüsteem. Tegelikult oli seda esimesena teinud juba Ellen Uuspõld soome lingvistika eeskujul (1989). Selle käsitluse kohaselt jaguneb modaalsus dünaamiliseks ehk võimelisusmodaalsuseks (*Ma suudan/võin seda teha*), deontiliseks modaalsuseks (*Ma võin 'tohin' seda teha*) ning episteemiliseks ehk tõenäosusmodaalsuseks (*Võib-olla homme tuleb ilus ilm*). E. Uuspõld esitab ka nende modaalsustüüpide (leksikaalsed ja grammatilised) põhivahendid eesti keeles. Hiljem on sellestki kolmikjaotusest tema ühetasandilisuse

tõttu loobutud. Täienduseks deontilisele modaalsusele ('keegi lubab/käsi midagi teha') toodi uue modaalsustüübina esile modaalsus, mis näitab, et välistingimused võimaldavad kellelgi midagi teha või sunnivad kedagi midagi tegema (*Me saame õue minna, sest ilm on ilus*) ja hierarhiseeriti ümber kogu võimalikkuse-vajalikkuse modaalsussüsteem (nt van der Auwera jt 2009). Käsitatud on ka modaalvahendite grammatiseerumist eesti keeles (Habicht 2006; Habicht jt 2010; Penjam 2006a, 2006b) ning läänemeresoome modaalverbe (Kehayov, Torn-Leesik 2009).

Kõneviise on uuritud teisi peale kaudse. EKGs esitatuga võrreldes on pilt täielikum ka konditsionaali ja imperatiivi osas. H. Metslang on kõrvutanud eesti konditsionaali funktsioone soome omaga (1999a, 1999b) ning näidanud, et soome konditsionaali kasutusala on eesti omast laiem (üheks põhjuseks on spetsiaalselt evidentsiaalsete kõneviiside puudumine soome keeles). Konditsionaali on käsitatud ka pragmaatilisest aspektist (R. Pajusalu, K. Pajusalu 2004). Algselt optatiivse tunnuse *-gu/-ku* arengut imperatiivi, evidentsiaalse imperatiivi ja permissiivsuse väljendajaks on kirjeldanud M. Erelt ja H. Metslang (2004, 2007), permissiivse partikli *las* samalaadseid nihkeid H. Metslang (2000). Käsu väljendamise mitmesuguseid väljendusvõimalusi on vaadelnud H. Metslang (2004b). Tüpoloogilise ülevaate eesti keele kõneviisidest annab H. Metslangi ja M-M. Seperi rahvusvahelisele lingvistikaauditoomile suunatud kirjutus (2010).

Suhtlusemärkidest on peale käsu (vt eelmises lõigus öeldut) mõnevõrra hakatud uuesti tegelema küsimusega. Aastakümneid tagasi kirjeldas eesti keele küsilausest põhjalikult H. Metslang oma monograafias (1981). See kirjeldus oli aluseks ka EKG vastavale osale. Hiljem on täiendavalt vaadeldud üldküsilausest. L. Lindström (2001) on jälginud küsipartikli kujunemist disjunktiivsest sidesõnast suulises kõnes (*Lähed sa koju või ~ vä?*). H. Metslang ise on uurinud üldküsilause vormitüüpide arengut viimase sajandi jooksul (2010). Kui aeg-ajalt kurdetakse, et eesti keelele omane partikliga, eelkõige lausealgulise *kas*-partikliga üldküsilause (*Kas Jüri sõitis maale?*) kipub taanduma markerita (s.o sõnajärje, rõhu või intonatsiooniga) vormistatud küsilause ees (*Sõitis Jüri maale? Jüri sõitis maale?*), siis H. Metslang üritab korpusmaterjali põhjal tõestada, et nii see tegelikult pole. Partikliküsimuse kasutust pole kahandanud ei varasem saksa ega praegune inglise mõju. Eitavate küsimuste funktsioone vestluses on käsitlenud Leelo Keevalik (2009).

Võrdlemisi tagasihoidlikul määral on tegeldud **eitusega**. Henno Rajandi ja Joel Sanga kunagistele uurimustele (eriti Sang 1983) ning H. Rajandi koostatud ülevaatele EKGs pole lisandunud kuigi palju uut. Käsitletud on eesti eituse põhisüsteemi seisukohalt perifeerseid nähtusi – eitustundlikke üksusi (*veelgi jms*) (Paldre 1998; Kehayov 2009c) ning eitust Võru murde suulises kõnes (Lindström 1997). Eitust vanas kirjakeeles on vaadelnud P. Penjam (2010). Lühikese tervikpildi eesti keele eitusest, mis erineb EKGs esitatust, annab EKK.

3. Komplekslause

Komplekslause mõistet varasem eesti keele süntaks ei tunne. See võeti esmakordselt kasutusele EKG eeltöodes ja EKGs. Komplekslause all mõistame tänapäeval lauseid, mille moodustajate seas on sündmust väljendavaid struktuure (klause) – osalauseid (*Ta teab*, et ma tulen) või sekundaartarindeid, s.o infinitiivitarindeid (*Ta tahab* koju minna, *Ta tuli* söömast), gerundi(ivi)tarindeid (Süües *kasvab isu*), absoluuttarindeid (*Ta istus*, käed süles) või nominalisatsioone (Rasvase söömine *on tervisele kahjulik*). Rahvusvahelises lingvistikas on hakatud samasse seltskonda paigutama, ja nähtavasti põhjendatult, ka noomenivormiga väljendatud kirjeldavaid sekundaarseid predikatsioone, nt *Sõin praadi* soojana, mida meil on seni käsitletud predikatiivadverbiaalina elementaarlause koosseisus. Komplekslause, mille sündmusmoodustaja on osalause, on liitlause. EKGs on osalaised jagatud kolmeks tüübiks: komplementlauseteks (*Ma kuulsin*, et sa olid haige), relatiivlauseteks (*Ma kohtasin habemikku*, kes pidi olema ministri keelenõunik) ja adverbiaalauseteks (*Ma läksin varem ära sellepärast*, et rongi peale jõuda). Hiljem on sama liigitust rakendatud ka sekundaartarinditele (Erelt 2004b), nagu seda on tehtud muudegi keelte süntaksis. Samas on näidatud selle kolmikliigituse suhtelisust – nimetatud tüüpide piiride ähmasust.

Lähemalt on uuritud relatiivlauseid ja seda tüpoloogilises plaanis (Erelt 1996, 2004b). On analüüsitud saksamõjulist personaalpronoomeni lühikuju kordust (Mina, kes ma *elan siin* ..), on näidatud, et relatiivpronoomenite *kes* ja *mis* valik ei olene niivõrd keelevälisest elusa-elutu opositsioonist kui keelesisesest elusushierarhiast, on täpsustatud restriktiivsete ja mitte-restriktiivsete relatiivlause vahekorra kirjeldust jne. Relatiivlause eesti vanemas kirjakeeles on vaadelnud Kadri Kõpp (2003, 2004).

Komplementlausete käsitlustest tuleb nimetada Tiit Hennoste kirjutist *et*-lausetest suulises kõnes (2004). T. Hennoste on vaadelnud lauseid, mis toimivad referaadina verbide *ütleva* ja *rääkima* juures. Tuues välja nende verbivormide mitmesugused grammatiseerumisastmed (partikliteni välja), näitab ta, millal kõrvallause on selgesti, vähem selgesti või üldsegi mitte käsitatav komplementlausena. Adverbiaallausetest on käsitletud põhjuse-tagajärje suhtega seotud lauseliike, eelkõige mööndlauseid, seda võrrelduna vene keelega (Karu 2006), ja tingimuslauseid (Külmoja 2004; Koks 2006). Viimaste vahepealse tüübina on eesti süntaksisse toodud mööndtingimuslauseid (Isegi kui me ei saa rahalist toetust, *jätkame oma projekti*) (Koks 2004a), millest osa oli seni paigutatud tingimuslause, osa mööndlause alla. Põhjuse- ja tingimuslausete puhul on uus funktsioonilt mitteprototüüpsete lausete käsitlus (Plado (Koks) 2008), mis ei väljenda otseselt pealausega edastatud sündmuste põhjust või tingimust, s.o epis-teemiliste lausete (nt põhjendav põhjuslause: *Ta vist armastab sind*, sest ta tuli tagasi) ning kõneakti- ja metakeeleliste lausete (nt sõnavalikut kommenteeriv tingimuslause: *Ta on teravam, tänapäevasem, mood-sam* – kui niisugune sõna on siin omal kohal) käsitlus. Eesti keele puhul on tegemist siiski funktsionaalse eristusega, mis vormis ilmselt peaaegu ei kajastu. Loodetavasti annab kõigi põhjuse-tagajärje suhtega seotud lausete, s.o põhjus-, tagajärje-, otstarbe-, tingimus-, mööndtingimus- ja mööndlausete kirjelduse Helen Pladol (Koksil) teoksil olev doktoriväite-kiri „Põhjuse-tagajärje suhtega seotud adverbiaallused tänapäeva eesti keeles”, milles muu hulgas üritatakse välja selgitada neid lauseid ühendav grammatiseerumisvõrk.

Sekundaartarinidest on käsitletud eelkõige infinitiivitarindeid. Pille Penjam on oma doktoriväitekirjas (2008) võrrelnud *ma*- ja *da*-infinitiiviga konstruktsioonide esinemust tänapäeva ja vanemas kirjakeeles. Töö on tehtud ulatusliku korpusmaterjali põhjal ja sisaldab rohkesti statistilisi andmeid eri konstruktsioonitüüpide kohta. Muu hulgas selgub tööst, et vanemas kirjakeeles oli *ma*-infinitiivi osakaal suurem kui tänapäeval.

Mõnevõrra on käsitlemist leidnud ka nominalisatsioonid, seda eelkõige eespool nimetatud tegumoeliste konstruktsioonide poolest (Muischnek 2006; Sakhai 2005). Süntaksist välja on ulatunud R. Kasiku uurimused, mis käsitlevad nominalisatsiooni kasutust tekstis (Kasik 2006a, 2006b).

Suurema tähelepanuta on jäänud konverbi- ehk gerundi(ivi)- ja abso-luuttarinid. Osalt võib-olla sellepärast, et neid on varem üsna põhjalikult

käsitletud, eriti E. Uuspõllu töödes. Siiski, Heete Sahkai äsja ilmunud kirjutus genitiivagendiga tarindeist (2011) annab uudse, konstruktsiooni-põhise vaatenurga ka sõltumatute konverbitarindite (*minu nähes*) analüüsimiseks.

Eesti predikatiivadverbiaal (*kasvas* suureks, *töötas* õpetajana), mida nagu eespool öeldud, pole seni sekundaartarindina käsitletud, kuid nähtavasti peaks käsitlema, pakub tüpoloogilist huvi oma translatiivse ja essiivse vormistuse tõttu. Meie predikatiivadverbiaali sellise markeeritud vormistuse funktsioone ja kasutustingimusi on käsitlenud Kristina Pai (2001a, 2001b) ning kõrvutavalt soome keelega M. Erelt ja H. Metslang (2003).

4. Eesti keele grammatilise süsteemi üldised tunnusjooned võrreldes muude keeltega

Nagu eespool märgitud, oli eesti keele (morfo)süntaks kuni EKGni välja üsnagi eestikeskne. Kui väga vähesed erandid välja arvata, siis puudusid eesti keele (morfo)süntaktiliste nähtuste tüpoloogilised käsitlused, ja kuna polnud neid, siis jäid üksikud üldisemad visioonid eesti keele tüübi kohta õhku rippuma. 1990. aastate tüpoloogiabuum Euroopa lingvistikas mõjutas ka eesti lingvistikat, innustades siinseid uurijaid tegelema tüpoloogilises plaanis nii konkreetsemate kui ka üldisemate küsimustega.

Tüpoloogilised ülevaated eesti keele (morfo)süntaksi kohta (Erelt 2003, 2005b, 2009a) aitavad määrata eesti keele asukohta maailma keelte tüpoloogilisel kaardil, teisalt üritavad vähendada välisuurijate eesti keele alast ignorantsust ja kahtlastest allikatest pärit valeandmete levikut. Uurimuslikuma poole pealt aga on Tartu ülikooli uurijate hulgas viimasel ajal esile tõusnud kaks teemaringi: a) eesti keele ühis- ja erijooned võrreldes SAE ehk Euroopa keeleliidu keeltega, Balti areaali keeltega ja otseste kontaktkeeltega, b) eesti keele kompleksus ja väljendusvõime (eriti võrreldes lähisugulase soome keelega) ning selle dünaamika.

Eesti keel on nagu soome keelgi SAE piiril. Tal on nii SAE jooni, nt põhja järel paiknev relatiivpronoomeniga algav relatiivlause (*tüdruk, keda ta armastab*) ja partikkelkomparatsioon (*kõvem kui kivi*), kui ka erinevusi, nt asesõnalise subjekti äräjätu võimalus (*Tulen*). Samas näikse toimuvat aeglane areng SAE suunas, mis avaldub nt artiklite kujunemises, impersonaali passiivistumises, kogeja ja omaja nominatiivses vormistuses (*ma*

oman pro mul on, ma armastan pro mulle meeldib, vt Erelt, Metslang 2006; Metslang 2006). SAE tüüpiliste joonte olemasolust/puudumisest annab hea ülevaate H. Metslangi kirjutus (2009), kus on võrreldud eesti keelt ka soome, saksa ja vene keelega. H. Metslang jätkab võrdlusi kontaktkeeltega, eriti saksa keelega. Teemaga haakub Reet Klettenbergi teoksil olev uurimus, kus eesti keelega võrreldakse ungari keelt kui üht SAE keelt.

Eesti keele **komplekssus ja väljendusvõime** on taas üks H. Metslangi uurimissuundi. Ta on näidanud, et eesti kirjakeele kujunemise tingimused erinevad paljuski soome kirjakeele omadest ja on tõenäoliselt üheks põhjuseks, et eesti keele grammatika väljendusvõime on soome omast nõrgem (Metslang 1997b). Samas on neil keeltel erinevaid kompleksuspõhiseid, eeldatavasti on eesti keel keerukam näiteks reeglistike ja vormieristuste osas, soome keel vormi- ja tähendusrikkuse poolest. H. Metslang on vaadelnud nii eesti keele siseseid kui ka õppija taustkeelest sõltuvaid probleemipiirkondi ka teise keele õppimise seisukohalt (Metslang 2004a). Tema juhtimisel töötanud tööühm on koostanud Euroopa Liidu Phare eesti keele õppe projekti raames keelekäsiraamatu „Keelehärm: eesti keele probleemseid piirkondi” (Metslang jt 2003). Käsiraamat on mõeldud küll ennekõike vene emakeelega õppurile, kuid sobib kasutada ka laiemalt. H. Metslangi koostatud on käsiraamatu lauseõpetuse osa. Keelte kompleksuse kohta on erisuguseid vaatenurki ning H. Metslangil on kavas leida neist sobiv ning rakendada seda eesti keele eripära selgitamiseks.

Kokkuvõte

Kui võrrelda eesti keele morfosüntaksi praegust uuritust sellega, mille põhjal hakati koostama EKGd, siis on erinevus väga suur. Eriti palju on kahel viimasel aastakümnel tegeldud predikaadi kategooriatega. Tegumood, aeg, aspekt, modaalsus, evidentsiaalsus jne on saanud hoopis täielikuma ja paljuski põhimõtteliselt teistsuguse kirjelduse. Pisut vähem on täienenud muud (morfo)süntaksi osad, kuid siingi on muutusi küllaltki palju, nt lause põhitüüpide käsitus, ühildumine ja isiku väljendus, pronoomenite kasutus, sõnajärg, komplekslausest relatiivlause, mõnel määral ka infiniitkonstruktsioonide ning predikatiivadverbiaali käsitus. Üht-teist on tehtud lause tuumliikmete (subjekti ja objekti) ning adverbialiaali kohta, seniseid käsitusi siiski oluliselt kõigutamata. Vähe on uuritud sõnaliike,

noomenifraasi ja kvantorifraasi. Muutunud on kirjelduspõhimõtted ning keeleainestiku valiku printsiibid. Senine eesti keele kesksus on asendunud tüpoloogilise lähenemisega, sedelkartoteegid arvutikorpusetega. Muutuste rohkus on tekitanud vajaduse uue kokkuvõtliku süntaksi järele. Et enamik uurimistulemusi pärineb praegu Tartu ülikoolis töötavatelt või vähemalt Tartu ülikooliga seotud uurijatelt, siis on sellise süntaksi koostamine just Tartu ülikooli süntaksiuurijate üks lähiaastate ülesandeid.

Kirjandus

- EKG I 1995** = Mati Ereht, Reet Kasik, Helle Metslang, Henno Rajandi, Kristiina Ross, Henn Saari, Kaja Tael, Silvi Vare. Eesti keele grammatika I. Morfoloogia. Sõnamoodustus. Trükki toimetanud Mati Ereht (peatoimetajana), Tiiu Ereht, Henn Saari ja Ülle Viks. Eesti Teaduste Akadeemia Eesti Keele Instituut. Tallinn.
- EKG II 1993** = Mati Ereht, Reet Kasik, Helle Metslang, Henno Rajandi, Kristiina Ross, Henn Saari, Kaja Tael, Silvi Vare. Eesti keele grammatika II. Süntaks. Lisa: kiri. Trükki toimetanud Mati Ereht (peatoimetajana), Tiiu Ereht, Henn Saari ja Ülle Viks. Eesti Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituut. Tallinn.
- EKK** = Mati Ereht, Tiiu Ereht, Kristiina Ross. Eesti keele käsiraamat. Teine, täiendatud trükk 2000; kolmas, täiendatud trükk 2007.
- Ereht, Mati 1990.** Kõneleja ja kuulaja kaudse väljendamise võimalusi eesti keeles. – Keel ja Kirjandus 1, 35–39.
- Ereht, Mati 1996.** Relative words in Estonian relative clauses. – Estonian: Typological Studies I. Ed. by Mati Ereht. (= Publications of the Department of Estonian of the University of Tartu 4.) Tartu, 9–23.
- Ereht, Mati 1997.** Reduplication in Estonian. – Estonian: Typological Studies II. Ed. by Mati Ereht. (= Publications of the Department of Estonian of the University of Tartu 8.) Tartu, 9–41.
- Ereht, Mati 1999.** Agreement in Estonian. – Estonian: Typological Studies III. Ed. by Mati Ereht. (= Publications of the Department of Estonian of the University of Tartu 11.) Tartu, 7–46.
- Ereht, Mati 2000.** Arvuühildumisest tänapäeva eesti kirjakeeles. – Keel ja Kirjandus 3, 180–189.
- Ereht, Mati 2001.** Some notes on the grammaticalization of the verb *pidama* in Estonian. – Estonian: Typological Studies V. Ed. by Mati Ereht. Publications of the Department of Estonian of the University of Tartu 18.) Tartu, 7–25.
- Ereht, Mati 2002.** Does the Estonian have the jussive? – *Linguistica Uralica* XXXVIII: 2, 110–117.

- Erelt, Mati 2003.** Syntax. – Estonian Language. Ed. by Mati Erelt. (= *Linguistica Uralica. Supplementary Series. Vol. 1.*) Tallinn: Estonian Academy Publishers, 93–129; Second Edition 2007.
- Erelt, Mati 2004a.** Lauseliigendusprobleeme eesti grammatikas. – Lauseliikmeist eesti keeles. (= Tartu Ülikooli eesti keele õppetooli preprintid 1.) Tartu, 7–15.
- Erelt, Mati 2004b.** Märkmeid eesti komplekslause kohta. – Keel ja Kirjandus 6, 401–413.
- Erelt, Mati 2005a.** Source-marking resultatives in Estonian. – *Linguistica Uralica* XLI: 1, 20–29.
- Erelt, Mati 2005b.** Some features of Estonian syntax. – *Les langues ouraliennes aujourd’hui. The Uralic languages today.* Éd. M. M. Jocelyne Fernandez-Vest (= *Bibliothèque de l’École des Hautes Études Sciences Historiques et Philologiques. Tome 340.*) Paris: Librairie Honoré Champion, Editeur, 233–247.
- Erelt, Mati 2008.** Intensifying reduplication in Estonian. – *Linguistica Uralica* XLIV: 4, 268–277. doi:10.3176/lu.2008.4.02.
- Erelt, Mati 2009a.** Typological overview of Estonian syntax. – Estonian in typological perspective. Ed. by Helle Metslang. (= *Language Typology and Universals* 62, 1/2.) Berlin: Akademie Verlag, 6–28. doi:10.1524/stuf.2009.0002.
- Erelt, Mati 2009b.** Prospektiiv ja retrospektiiv eesti keeles. – *Emakeele Seltsi aastaraamat* 54 (2008). Peatoimetaja Mati Erelt. Tallinn: Teaduste Akadeemia Kirjastus, 44–53.
- Erelt, Mati, Helle Metslang 2003.** Case marking of the predicative in Estonian. – *Linguistica Uralica* XXXIX: 3, 166–174.
- Erelt, Mati, Helle Metslang 2004.** Grammar and pragmatics: Changes in the paradigm of the Estonian imperative. – *Linguistica Uralica* XL: 3, 161–178.
- Erelt, Mati, Helle Metslang 2006.** Estonian clause patterns – from Finno-Ugric to Standard Average European. – *Linguistica Uralica* XLII: 4, 254–266.
- Erelt, Mati, Helle Metslang 2007.** Nihetest eesti imperatiivi paradigmas. – *Grammatika és kontextus – új szempontok az uráli nyelvek kutatásában.* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Finnugor Tanszék. Budapest, 2004. április 4–7. Szerk. Márta Csepregi, Virpi Masonen. (= *Urálsztikai tanulmányok* 17.) Budapest, 76–87.
- Erelt, Mati, Helle Metslang 2009.** Some notes on prospective and avertive in Estonian. – *Linguistica Uralica* XLV: 3, 178–191. doi:10.3176/lu.2009.3.02.
- Erelt jt 2006** = Mati Erelt, Helle Metslang, Karl Pajusalu. Tense and evidentiality in Estonian. *Topics in Subjectification and Modalization.* Ed. by

Bert Cornillie, Nicole Delbecque. (= *Belgian Journal of Linguistics* 20.) Amsterdam: John Benjamins, 125–136. doi:10.1075/bjl.20.09ere.

Habicht, Külli 2006. Grammatiseerumise ja leksikaliseerumise suhtest eesti vana kirjakeele modaalpartiklite näitel. – *Finest Linguistics. Proceedings of the Annual Finnish and Estonian Conference of Linguistics*. Tallinn, May 6.–7. 2004. Toim. Krista Kerge, Maria-Maren Sepper. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus, 159–178.

Habicht jt 2010 = Külli Habicht, Pille Penjam, Ilona Tragel. Kas *tahtma* tahab abiverbiks? – Keele rajad. Pühendusteos professor Helle Metslangi 60. sünnipäevaks. *Paths of language. Festschrift for professor Helle Metslang on the occasion of her 60th birthday.* (= Eesti ja soome-ugri keeleteaduse ajakiri. *Journal of Estonian and Finno-Ugric Linguistics* 1–2.) Tartu: ESUKA–JEFUL, 115–146.

Hennoste, Tiit 2004. *Et*-komplementlause kesksete põhiverbide funktsioonid eestikeelses vestluses. – *Keel ja Kirjandus* 7, 504–523 ja 8, 590–609.

Kaiser, Elsi, Virve-Anneli Vihman 2007. Invisible arguments: Effects of demotion in Estonian and Finnish. – *Demoting the Agent: Passive, middle and other voice phenomena*. Ed. by B. Lyngfelt, T. Solstad. (= *Linguistik Aktuell / Linguistics Today* 96.) Amsterdam: John Benjamins, 111–141.

Karu, Katrin 2006 = Катрин Кару. Уступительные конструкции в эстонском и русском языках. (= *Dissertationes Philologiae Slavicae Universitatis Tartuensis* 17.) Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Kasik, Reet 2001. Analytic causatives in Estonian. – *Estonian: Typological Studies V*. Ed. by Mati Ereht. (= *Publications of the Department of Estonian of the University of Tartu* 18.) Tartu, 77–122.

Kasik, Reet 2006a. Nominalisatsioon meediaaudiste tekstimoodustusvõttena. – *Keel ja Kirjandus* 2, 122–134.

Kasik, Reet 2006b. Nominaliseeritud protsessi agent meediaaudistes. – *Emakeele Seltsi aastaraamat* 51 (2005). Peatoimetaja Mati Ereht, tegevtoimetaja Maria-Maren Sepper. Eesti Teaduste Akadeemia Emakeele Selts. Tallinn, 21–38.

Keevallik, Leelo 2009. The grammar-interaction interface of negative questions in Estonian. – *SKY Journal of Linguistics* 22, 139–173.

Kehayov, Petar 2002. Typology of grammaticalized evidentiality in Bulgarian and Estonian. – *Linguistica Uralica* XXXVIII: 2, 126–144.

Kehayov, Petar 2004a. Eesti keele evidentsiaalsussüsteem mõne teise keele taustal. Morfosüntaks ja distributsioon. – *Keel ja Kirjandus* 11, 812–829.

Kehayov, Petar 2004b. Eesti keele evidentsiaalsussüsteem mõne teise keele taustal. Semantika. – *Keel ja Kirjandus* 12, 895–914.

- Kehayov, Petar 2008.** An Areal-Typological Perspective to Evidentiality: the Cases of the Balkan and Baltic Linguistic Areas. (= Dissertationes Linguisticae Universitatis Tartuensis 10.) Tartu: Tartu University Press.
- Kehayov, Petar 2009a.** Interactions between grammatical evidentials and lexical markers of epistemicity and evidentiality: a case-study of Bulgarian and Estonian. – Lexikalische Evidenzialitäts-Marker in slavischen Sprachen. Ed. by Vladimir Plungian, Björn Wiemer. (= Wiener Slawistischer Almanach. Sonderband 72.) München–Wien: Otto Sagner, 165–201.
- Kehayov, Petar 2009b.** *Olema*-verbi ellipsist eesti kirjakeeles. – Emakeele Seltsi aastaraamat 54 (2008). Peatoimetaja Mati Erelt. Tallinn: Teaduste Akadeemia Kirjastus, 107–152.
- Kehayov, Petar 2009c.** Taboo intensifiers as polarity items: evidence from Estonian. – Estonian in typological perspective. Ed. by Helle Metslang. (= Language Typology and Universals 62, 1/2.) Berlin: Akademie Verlag, 140–164. doi:10.1524/stuf.2009.0009.
- Kehayov, Petar, Florian Siegl 2007.** The evidential past participle in Estonian reconsidered. – Études finno-ougriennes 38. Paris, 75–117.
- Kehayov, Petar, Reeli Torn-Leesik 2009.** Modal verbs in Balto-Finnic. – Modals in the Languages of Europe. Ed. by Björn Hansen, Ferdinand de Haan. (= Empirical Approaches to Language Typology 44.) Berlin–New York: Mouton de Gruyter, 363–401. doi:10.1515/9783110219210.3.363.
- Klaas, Birute 1992.** Vaba daativi väljendusvõimalustest Balti keeleareaalis. – Lähivertailuja 6. Suomalais-virolainen kontrastiivinen seminaari Mekrijärvellä 10.–11.4.1992. Toim. Hannu Remes. (= Kielitieteellisiä tutkimuksia 27.) Joensuu, 36–44.
- Klaas, Birute 1994.** Adressaatobjekt Balti keeleareaalis. – Lähivertailuja 7. Suomalais-virolainen kontrastiivinen seminaari Tammivalkamassa 5.–7.5.1993. Toim. Karl Pajusalu, Valma Yli-Vakkuri. (= Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 44.) Turku, 52–64.
- Klaas, Birute 1997.** The quotative mood in the Baltic Sea areal. – Estonian: Typological Studies II. Ed. by Mati Erelt. (= Publications of the Department of Estonian of the University of Tartu 8.) Tartu, 73–79.
- Klaas, Birute 2002.** Reported commands in Lithuanian compared to Estonian. – Linguistica Uralica XXXVIII: 2, 118–125.
- Koks, Helen 2004a.** Eesti keele mõõndtingimuslausest. – Keel ja Kirjandus 7, 496–503.
- Koks, Helen 2004b.** Subjekti ja objekti käitumisreeglid komplekslauses. – Lause liikmeist eesti keeles. (= Tartu Ülikooli eesti keele õppetooli preprintid I.) Tartu, 34–39.
- Koks, Helen 2006.** Tingimuskonstruktsioonid tänapäeva eesti keeles. Käsikirjaline magistritöö. Tartu Ülikool. Eesti keele osakond.

- Kõpp, Kadri 2003.** Relatiivausest eesti vanemas kirjakeeles. – Vana kirjakeel ühendab. (= Tartu Ülikooli eesti keele õppetooli toimetised 24.) Tartu, 116–128.
- Kõpp, Kadri 2004.** Relatiivauseste põhijooned eesti vanemas kirjakeeles. Käsi-kirjaline magistritöö. Tartu Ülikool. Eesti keele osakond.
- Külmoja 2004** = Ирина Кюльмоя. Условные конструкции в эстонском языке. Типология условных конструкций. Отв. ред. В. С. Храковский. Санкт-Петербург: Наука, 350–370.
- Künnap, Ago 1992.** Elanud kord ... – Keel ja Kirjandus 4, 209–215.
- Künnap, Ago 1994.** On the Uralic indirectal. – Ural-Altische Jahrbücher. Neue Folge: Internationale Zeitschrift für uralische und altaische Forschung. Bd. 13. Wiesbaden, 18–27.
- Lindström, Liina 1997.** Eitus Võru murde suulises kõnes. – Läänemere-soome lõunapiir. Toim. Karl Pajusalu, Jyvä Sullõv. (= Võro instituudi toimõtisõq 1.) Võro, 143–154.
- Lindström, Liina 2001.** Grammaticalization of *või/vä* questions in Estonian. – Papers in Estonian Cognitive Linguistics. Ed. by Ilona Tragel. (= Publications of the Department of General Linguistics 2.) Tartu, 90–118.
- Lindström, Liina 2005.** Finiitverbi asend lauses. Sõnajärg ja seda mõjutavad tegurid suulises eesti keeles. (= Dissertationes Philologiae Estonicae Universitatis Tartuensis 16.) Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Lindström, Liina 2006.** Infostruktuuri osast eesti keele sõnajärje muutumisel. – Keel ja Kirjandus 11, 875–888.
- Lindström, Liina 2010.** Kõneleajale ja kuulajale viitamise vältimise strateegiaid eesti keeles. – Emakeele Seltsi aastaraamat 55 (2009). Peatoimetaja Mati Erelt. Tallinn: Teaduste Akadeemia Kirjastus, 88–118.
- Lindström, Liina, Ilona Tragel 2006.** *Mul on saba*. Adessiivsest omajakonstruktsioonist. – Finest Linguistics. Proceedings of the Annual Finnish and Estonian Conference of Linguistics. Tallinn, May 6–7, 2004. Toim. Krista Kerge, Maria-Maren Sepper. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus, 386–399.
- Lindström, Liina, Ilona Tragel 2007.** Eesti keele impersonaali ja seisundipassiivi vahekorrast adessiivargumendi kasutuse põhjal. – Keel ja Kirjandus 7, 532–553.
- Lindström, Liina, Ilona Tragel 2010.** The possessive perfect construction in Estonian. – Folia Linguistica 44, 2, 371–400. doi:10.1515/FLIN.2010.014.
- Lindström, Liina, Virve-Anneli Vihman 2010.** *Ise ise*. – Keele rajad. Pühendusteos professor Helle Metslangi 60. sünnipäevaks. Paths of language. Festschrift for professor Helle Metslang on the occasion of her 60th birthday. (= Eesti ja soome-ugri keeleteaduse ajakiri. Journal of Estonian and Finno-Ugric Linguistics 1–2.) Tartu: ESUKA–JEFUL, 219–241.

- Lindström jt 2009** = Liina Lindström, Mervi Kalmus, Anneliis Klaus, Liisi Bakhof, Karl Pajusalu. Ainsuse 1. isikule viitamine eesti murretes. – Emakeele Seltsi aastaraamat 54 (2008). Peatoimetaja Mati Ereht. Tallinn: Teaduste Akadeemia Kirjastus, 159–185.
- Metslang, Helle 1981.** Kõsilause eesti keeles. Tallinn: Valgus.
- Metslang, Helle 1993.** Kas eesti keeles on olemas progressiiv? – Keel ja Kirjandus 6, 326–334, 7, 410–416 ja 8, 468–476.
- Metslang, Helle 1994.** Temporal relations in the predicate and the grammatical system of Estonian and Finnish. (= Oulun yliopiston suomen ja saamen kielen laitoksen tutkimusraportteja 39.) Oulu.
- Metslang, Helle 1996.** The developments of the futures in Finno-Ugric languages. – Estonian: Typological Studies I. Ed. by Mati Ereht. (= Publications of the Department of Estonian of the University of Tartu 4.) Tartu, 123–144.
- Metslang, Helle 1997a.** On the use of the Estonian past tense forms during the last century. – Estonian: Typological Studies II. Ed. by Mati Ereht. (= Publications of the Department of Estonian of the University of Tartu 8.) Tartu, 98–145.
- Metslang, Helle 1997b.** Unterschiedene Tendenzen in den grammatischen Systemen des Estnischen und des Finnischen. Finnisch-ugrische Sprachen in Kontakt. – Vorträge des Symposiums aus Anlass des 30-jährigen Bestehens der Finnougristik an der Rijksuniversiteit Groningen 21.–23. November 1996. Herausgeber: Sirkka-Liisa Hahmo, Tette Hofstra, Laszlo Honti, Paul van Linde, Osmo Nikkilä. Maastricht: Shaker Publishing, 165–175.
- Metslang, Helle 1999a.** Is the Estonian and Finnish conditional actually a conditional? – Estonian: Typological Studies III. Ed. by Mati Ereht. (= Publications of the Department of Estonian of the University of Tartu 11.) Tartu, 97–127.
- Metslang, Helle 1999b.** Soome konditsionaalivormide vastetest eesti keeles. – Lähivertailuja 10. Toim. Lembit Vaba, Heikki Hurtt. (= Folia Fennistica & Linguistica 23. Tampereen yliopiston suomen kielen ja yleisen kieli-tieteen laitoksen julkaisuja.) Tampere, 47–60.
- Metslang, Helle 2000.** Reflections on the development of a particle in Estonian. Estonian: Typological Studies IV. Ed. by Mati Ereht. (= Publications of the Department of Estonian of the University of Tartu 14.) Tartu, 59–86.
- Metslang, Helle 2001.** On the development of the Estonian aspect. The verbal particle *ära*. – The Circum-Baltic Languages. Typology and Contact. Vol. 2: Grammar and Typology, Ed. by Östen Dahl, Maria Koptjevskaja-Tamm. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins, 443–479.
- Metslang, Helle 2004a.** Eesti keele keerukohti. – Virsu II. Suomi ja viro kohde-kielinä. Lähivertailuja 15. Toim. Helena Sulkala, Heli Laanekask.

(= Oulun yliopiston, suomen ja saamen kielen ja logopedian laitoksen julkaisuja 24.) Oulu, 71–82.

- Metslang, Helle 2004b.** Imperative and related matters in everyday Estonian. – *Linguistica Uralica* XL: 4, 243–256.
- Metslang, Helle 2006.** Predikaat ajastut kogemas. – *Keel ja Kirjandus* 9, 714–727.
- Metslang, Helle 2009.** Estonian Grammar between Finnic and SAE. – Estonian in typological perspective. Ed. by Helle Metslang. (= *Language Typology and Universals* 62, 1/2.) Berlin: Akademie Verlag, 49–71. doi:10.1524/stuf.2009.0004.
- Metslang, Helle 2010.** Isepäine üldküsilause. – *Emakeele Seltsi aastaraamat 55 (2009)*. Peatoimetaja Mati Ereht. Tallinn: Teaduste Akadeemia Kirjastus, 119–137.
- Metslang, Helle, Karl Pajusalu 2002a.** Evidentsiaalsusest eesti keeles ja Tartu murde *na*-tunnuselisest kaudsest kõneviisist. – Väikeisi kiili kokkupuutmisõq. Väikeste keelte kontaktid. Toim. Karl Pajusalu, Jan Rahman. (= Võro Instituudi Toimendusõq 14.) Võro, 161–177.
- Metslang, Helle, Karl Pajusalu 2002b.** Evidentiality in South Estonian. – *Linguistica Uralica* XXXVIII: 2, 98–109.
- Metslang, Helle, Maria-Maren Sepper 2010.** Mood in Estonian. – *Moods in the Languages of Europe*. Ed. by Björn Rothstein, Rolf Thieroff. (= *Studies in Language Companion Series* 120. Vol. 2). Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins, 528–550.
- Metslang, Helle, Hannu Tammola 1995.** Zum Tempussystem des Estnischen. – *Tense systems in European languages II*. Ed. by Rolf Thieroff. (= *Linguistische Arbeiten* 338.) Tübingen: Niemeyer, 229–326.
- Metslang jt 2003** = Helle Metslang, Ingrid Krall, Renate Pajusalu, Kristi Saarso, Elle Sõrmus, Silvi Vare. *Keelehärm: eesti keele probleemseid piirkondi*. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikooli Kirjastus.
- Muischnek, Kadri 2006.** Verbi ja noomeni püsiühendid eesti keeles. (= *Dissertationes Philologiae Estonicae Universitatis Tartuensis* 17.) Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Muižniece jt 1999a** = Liena Muižniece, Helle Metslang, Karl Pajusalu. Past participle finitization in Estonian and Latvian. – *Estonian: Typological Studies III*. Ed. by Mati Ereht. (= *Publications of the Department of Estonian of the University of Tartu* 11.) Tartu, 128–157.
- Muižniece jt 1999b** = Liena Muižniece, Helle Metslang, Karl Pajusalu. Eesti ja läti keele mineviku partitsiibi finiidistumine. – *Keel ja Kirjandus* 8, 522–534.
- Pai, Kristina 2001a.** Essiivne ja translatiivne predikatiivadverbiaal. – *Keele kannul. Pühendusteos Mati Erehti 60. sünnipäevaks*. (= *Tartu Ülikooli eesti keele õppetooli toimetised* 17.) Tartu, 232–249.

- Pai, Kristina 2001b.** Translatiivne predikatiivadverbiaal eesti kirjakeeles. Tartu. Käsikirjaline magistritöö. Tartu Ülikool. Eesti keele osakond.
- Pajusalu, Renate, Karl Pajusalu 2004.** The conditional in everyday Estonian: Its form and functions. – *Linguistica Uralica* XL: 4, 257–269.
- Pajusalu jt 2004** = Renate Pajusalu, Ilona Tragel, Ann Veismann, Maigi Vija. Tuumsõnade semantikat ja pragmaatikat. (= Tartu Ülikooli üldkeeleteaduse õppetooli toimetised 5.) Tartu.
- Paldre, Leho 1998.** Eitustundlikud üksused eesti keeles. Käsikirjaline magistritöö. Tartu Ülikool. Eesti keele osakond.
- Penjam, Pille 2006a.** Development of the modal function of the verb *tulema* 'come' in Written Estonian. – *Linguistica Uralica* XL: 3, 167–191.
- Penjam, Pille 2006b.** *Tulema*-verbi grammatilised funktsioonid eesti kirjakeeles. – *Keel ja Kirjandus* 1, 33–41.
- Penjam, Pille 2008.** Eesti kirjakeele *da-* ja *ma-*infinitiiviga konstruktsioonid. (= *Dissertationes Philologiae Estonicae Universitatis Tartuensis* 23.) Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Penjam, Pille 2010.** Eituskategooria Heinrich Stahli eesti keeles. – *Emakeele Seltsi aastaraamat 55* (2009). Peatoimetaja Mati Erelt. Tallinn: Teaduste Akadeemia Kirjastus, 138–160.
- Pihlak, Ants 1993.** A Comparative Study of Voice in Estonian. (= Eesti Sisekaitse Akadeemia toimetised. Vihik 1.) Tallinn.
- Plado (Koks), Helen 2008.** Adverbiaallauseste funktsioonipõhine liigitus eesti keele põhjus- ja tingimuslause näitel. – *Emakeele Seltsi aastaraamat 53* (2007). Peatoimetaja Mati Erelt. Tallinn: Teaduste Akadeemia Kirjastus, 122–144.
- Rajandi, Henno 1968/1999.** Eesti impersonaali ja passiivi süntaks. (= Eesti Keele Instituudi toimetised 3.) Tallinn, 1999.
- Rätsep, Huno 1971.** Kas kaudne kõneviis on kõneviis? Verbivormide situatsioonianalüüsi. – *Keel ja struktuur* 5. Tõid struktuuralse ja matemaatilise lingvistika alalt. Tartu Riiklik Ülikool. Eesti keele kateeder. Tartu, 43–67.
- Rätsep, Huno 1978.** Eesti keele lihtlausete tüübid. (= Eesti NSV Teaduste Akadeemia Emakeele Seltsi toimetised 12.) Tallinn: Valgus.
- Sahkai, Heete 2005.** Teonimi perifrastilises verbivormis. – *Keel ja Kirjandus* 10, 790–807.
- Sahkai, Heete 2011.** Eesti genitiivse agendifraasi süntaks. – *Keel ja Kirjandus* 1, 12–30.
- Sang, Joel 1983.** Eitus eesti keeles. Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituut. Tallinn: Valgus.
- Sepper, Maria-Maren 2007.** Indirectal in Literary Estonian. – *Trames* 11: 3, 299–323.

- Toomet, Piret 2000.** Mõnest kaudsuse väljendamise võimalusest tänapäeva eesti keeles. – Keel ja Kirjandus 4, 251–259.
- Torn, Reeli 2006a.** Oblique dependents in Estonian. An LFG Perspective. – The Proceedings of the LFG06 Conference. Konstanz, Germany. 10.–13.07.2006. Ed. by M. Butt, T. Holloway King. CSLI Publications, 504–515.
- Torn, Reeli 2006b.** *Poolt*-tarind eesti keele impersonaalis ja passiivis. – Lause argumentstruktuur. (= Tartu Ülikooli eesti keele õppetooli preprintid 2.) Tartu, 108–121.
- Torn, Reeli 2006c.** The Estonian periphrastic passive. – Finest Linguistics. Proceedings of the Annual Finnish and Estonian Conference of Linguistics. Tallinn, May 6–7, 2004, Ed. by Krista Kerge, Maria-Maren Sepper. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus, 73–92.
- Torn-Leesik, Reeli 2007.** Voice and modal verbs in Estonian. – Linguistica Uralica XLIII: 3, 173–186.
- Torn-Leesik, Reeli 2009.** The voice system of Estonian. – Estonian in typological perspective. Ed. by Helle Metslang. (= Language Typology and Universals 62, 1/2.) Berlin: Akademie Verlag, 72–90. doi:10.1524/stuf.2009.0005.
- Tragel, Ilona 2003a.** Eesti keele seriaalkonstruksioonist. – Keel ja Kirjandus 12, 919–934.
- Tragel, Ilona 2003b.** Eesti keele tuumverbid. (= Dissertationes Linguisticae Universitatis Tartuensis 3.) Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Uuspõld, Ellen 1989.** Modaalusest ja modaalset predikaadist eesti keeles. – Keel ja Kirjandus 8, 468–477.
- van der Auwera jt 2009** = Johan van der Auwera, Petar Kehayov, Alice Vittrant. Acquisitive modals. – Cross-linguistic Studies of Tense, Aspect and Modality. Ed. by Lotte Hogeweg, Helen De Hoop, Andrej Malchukov. Amsterdam: John Benjamins, 271–302.
- Vihman, Virve-Anneli 2004.** Valency Reduction in Estonian. Ph.D. Dissertation. University of Edinburgh.
- Vihman, Virve-Anneli 2007.** Impersonaliseeritud impersonaal kui konstruksioonitasandi grammatisatsioon. – Emakeele Seltsi aastaraamat 52 (2006). Peatoimetaja Mati Ereht. Tallinn: Teaduste Akadeemia Kirjastus, 158–178.
- Viitso, Tiit-Rein 2005.** Eesti tegusõna tüpoloogiat. – Keel ja Kirjandus 3, 182–194.

Concerning the study of morphosyntax and syntax of contemporary Standard Estonian at the University of Tartu

Mati Erelt

After the completion of *Eesti keele grammatika* 'An Estonian Grammar' (I 1995, II 1993) the University of Tartu became the most important centre for the study of Estonian grammar. The topics of morphosyntax and syntax, which have been studied here, include argument structure of the sentence, verbal categories, the complex sentence, as well as general features of the Estonian grammatical system by comparison with other languages. The previous two decades witnessed a focus on the categories of the predicate. The mood, tense, aspect, modality, evidentiality, etc. were described in a much more comprehensive and in many respects in a fundamentally different manner. Other areas of (morpho)syntax have been less studied; however, here, too, one can find considerable changes, such as treatment of principal clause patterns, agreement and expression of the person, use of pronouns, word order. The study of the complex sentence focused on relative clauses as well as on infinitive constructions and the predicative adverbial. Some research dealt with the core parts (the subject and the object) of the sentence and the adverbial though the previous treatments remained largely unchallenged. There has been little research into parts of speech, the noun phrase, and the quantifier phrase. Both the principles of description and selection of material have changed. The previous Estonian-centricity was replaced by the typological approach, and corpora replaced the card indexes. The numerous changes have brought about a need for a new concise syntax. Because the majority of research findings come from researchers who are affiliated with the University of Tartu, then the preparation of such a syntax will be a task that the syntacticians face in the coming years.

Keywords: history of studying Estonian, syntax, morphosyntax, argument structure of the sentence, complex sentence

Mati Erelt
eesti ja üldkeeleteaduse instituut
Tartu ülikool
Ülikooli 18
50090 Tartu
mati.erelt@ut.ee